ISSN 0132-5930

Барвінок

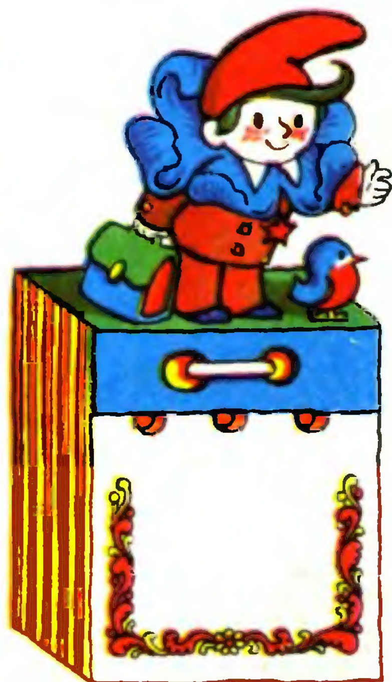
ЖУРНАЛ ЦК ЛКСМУ ТА РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ РАДИ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА ДЛЯ ШКОЛЯРІВ МОЛОДШИХ КЛАСІВ
Журнал нагороджений Почесною Грамотою Президії Верховної Ради Української РСР

5

1980

ЗА ЛИСТКОМ КАЛЕНДАРЯ

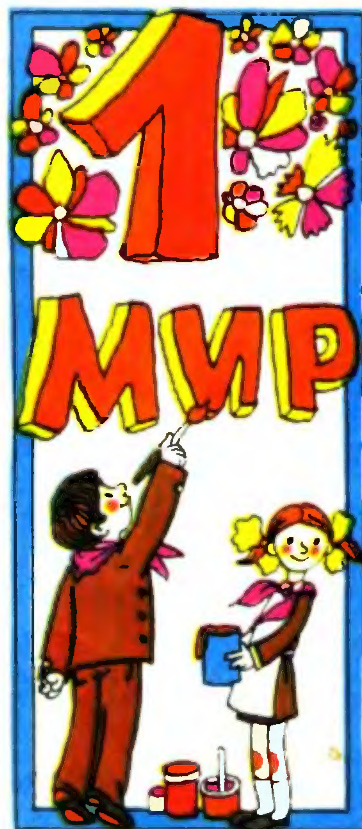
1 ДЕНЬ МІЖНАРОДНОЇ СОЛІДАРНОСТІ ТРУДЯЩИХ

Перше травня святкується в пам'ять про виступ робітників американського міста Чікаго проти капіталістів 1 травня 1886 року.

У нашій Батьківщині і країнах соціалістичної співдружності Перше травня — день огляду трудових перемог народу, день братньої солідарності з трудящими світу.

В країнах капіталу робітники виходять на першотравневі демонстрації, щоб тісніше згуртувати свої лави для боротьби проти експлуататорів-капіталістів.

У всіх країнах Перше травня — день боротьби трудящих за мир, проти війни.

5 ДЕНЬ ПРЕСИ

7 ДЕНЬ РАДІО

9 СВЯТО ПЕРЕМОГИ

35 років від дня перемоги радянського народу над фашистськими загарбниками.

* * *

Рано вранці
На парад
Ми крокуєм в ногу.
Прапорець мій —
Менший брат
Стяга Перемоги!

Віталій ЗАСЛАВСЬКИЙ

19 ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ВСЕСОЮЗНОЇ ПІОНЕРСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ІМЕНІ В. І. ЛЕНІНА

Уся радянська піонерія, увесь наш народ відзначають це свято. Адже кожен — і робітник, і вчений, і письменник — були піонерами, носили на грудях червоний галстук. А народилася піонерська організація у 1922 році. Тоді в ній нараховувалося лише 4 тисячі піонерів. Нині юних ленінців понад двадцять п'ять мільйонів. Вони зростають гідною зміною старшим братам-комсомольцям.

28 ДЕНЬ ПРИКОРДОННИКА

Платон ВОРОНЬКО

ДВА БРАТИ-СОЛДАТИ

Верталися з фронту
Два брати-солдати,
Вертались додому,
До рідної хати.

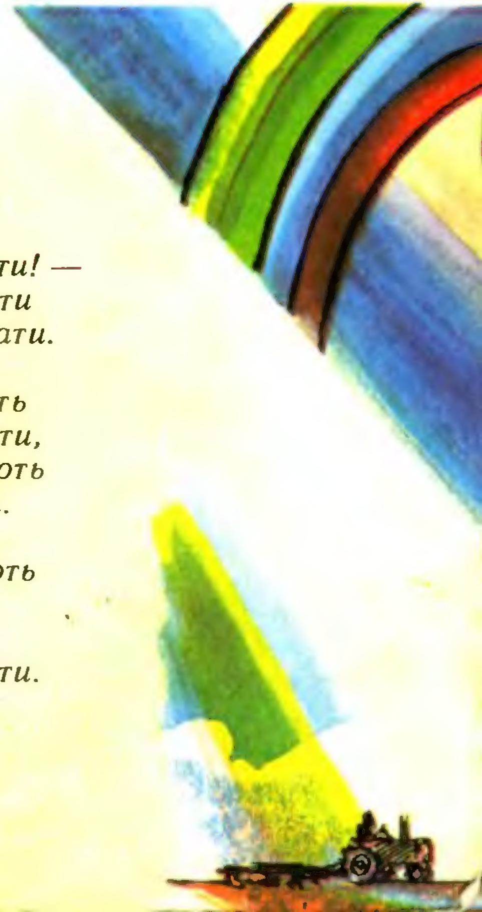
Курилась, пилилась
Знайома дорога.
Два брати-солдати
Дійшли до порога.

Стрічала їх мати,
Вітала їх мати.
Вклонилися рідній
Два брати-солдати.

Гукала їх мати:
— Ідіть спочивати! —
Два брати-солдати
Не йдуть спочивати.

Мішечки скидають
Два брати-солдати,
На трактор сідають
І — в поле орати.

Працюють, воюють
За жито багате
На рідному полі
Два брати-солдати.

Малюнок Н. ДЕНИСОВОЇ

Анатолій ***ДАВИДОВ*** *Малюнки* ***П. ТКАЧЕНКА***

ЯК ПРОКУЄ ЗОЗУЛЯ...

Оповідання

Опівдні, коли за селом стихла канонада, в Грушки увірвалися фашисти. Сіро-зелена лавина озвірілих, давно неголених людей брудними потоками розпливалася з битого шляху по причаєних вуличках і обійстях. Залунали поодинокі постріли, почулися незнані досі гавкаючі команди, жіночий плач.

Петько з Володею бачили з вікна, що до них у двір вскочив солдат з автоматом, полохливо глипнув з-під каски на Бровка, який вигрівався на сонці, й не встиг той голосу подати, як германець пришив його до землі автоматною чергою. А солдат уже ловив курей, яких баба Параска так необачно випустила з курника.

...Рік минув, відколи у селі фашисти. Активістів заарештували, колгосп ліквідували, людей на роботу ганяють з ранку до ночі, а платити й не збираються. Новий порядок! Баба Любка, що хата її навпроти, працювала на току, не витрусила зерна з чобіт, як додому йшла. Вже біля хвіртки наздогнали двоє. Примусили роззутися. Висипалася з чобіт житніх зернят пригорща. Били дуже стару.

Школу фашисти закрили, в її приміщенні поліцайня. Отаборилися там сини куркульські, нечисть усяка. А начальником у них Панько Безверхий. Скільки живе, трудитися не хоче, а ось до чужого ласий. Якось був украв з отари колгоспну вівцю. Сторожі помітили — й до нього, а Панько на них з дрюком. Потрапив на лаву підсудних, а коли фашисти в село прийшли, об'явився...

У хаті, де жили Петько з Володею, тепер штаб фашистський. У великій кімнаті на стінах карти розвішані, ящики стоять залізні — документи в них секретні зберігаються. Офіцери часто збираються за довгим столом (з трьох звичайних збили), радяться про щось. А в кімнаті, що через сіни, хатині, живуть два найвищі чини.

Петько з Володею брати. Татко їхній на фронті фашистів б'є. Мати в полі цілий день, а вони з бабою вдома. Хотіли, правда, і їх на роботу погнати: немалі, мовляв,— одному дванадцятий рік, а другому — тринадцять невдовзі сповниться,— так німецький солдат, денщик офіцерський, не відпустив, бо заставляє їх то дров нарубати, то по воду збігати. І ще в братів є одна постійна робота. Служать вони при штабі... вішалками. Не знаєте, що таке вішалки? Ну, штуковини такі, на які одяг вішають. Бувають вішалки металеві, бувають і дерев'яні. В хаті, де жили Петько з Володею (тепер їхнє місце в клуні), теж є вішалки — дерев'яні дощечки, до стіни прибиті, а на них кілочки. Так фашистам забаглося, бачте, дітей на вішалки перетворити. І ось тепер, коли офіцери збираються обідати, кличуть до хатини братів і вішають на них кітелі, портупеї, на голови одягають ненависні кашкети... Ще й сміються при цьому, і все про щось хардекають. Як при них обідає Панько (і таке буває), один з офіцерів — худий і лисий,— перекладає, і тоді брати дізнаються про страшні речі: Гітлер обіцяє навідатись на Україну, гляди, і в їхні Грушки загляне; Панькові з поліцаями наказано партизанів у лісі розгромити.

... Петько стояв перед столом і дивився, як офіцери їли печеню, і так у нього слина котилася, що ледве встигав її ковтати. Той, що знав російську мову, помітив це, холодно посміхнувся, а тоді щось хардекнув сусідові по столу. Пикатий офіцер мовчки прожував м'ясо, витер руки об вишиваний рушник з півнями (забрали у баби Параски), а тоді встав, підійшов до братів і повернув їх обличчям до стіни, де ходики із зозулею цокали.

Петько знічев'я розглядав усе те, що висіло на Володі. Тонке сукно, блискучі галуни, різні нашивки, хрест. «Орден гітлерівський»,— здогадався. Пахло шкірою — то од реміння та кобур. Вони відтягували плече — пістолети хоч і невеликі, та важкі. «Вихопити б та перестріляти гадів,— роїлася у Петька думка,— так чи зможу, а як не вийде — нікого не пощадять!»

Коли офіцери поїли, одяглися. Лисий потріпав Володю по щоці.

— Молодець, умієш службу нести! Ось тобі за це цукерку. А ти,— на Петька,— на чужий каравай рота не роззявляй! — немовби жартуючи, боляче вдарив нижче спини.

Офіцери зареготали. Брати, мов опечені, вискочили з хатини. Володя з ненавистю кинув цукерку до Бровкової будки. Петько обняв брата.

— Посварити нас хочуть. Не вийде!

Уночі летіли літаки. Надривно гули мотори. Мати з тривогою поглядала на небо. Вийшла надвір. За нею й Петько.

— Чиї вони, мамо?

— Хто знає, синку. Скільки ж бо їх багато. А що як сипонуть на село бомби? Може, до сховища піти?

До бомбосховища недалеко. В сусідському городі люди гуртом вирили траншею, накрили колодами, землею засипали...

— Нічого туди ходити,— почулося несподівано з темряви. — То наші летять!

Петько аж сахнувся од того голосу, а як упізнав, зрадів.

— Це ви, дядьку Панасе?

— Тихіше, хлопче, бо як почують прихвосні — не обійти лиха. Ходімо, Марусю, до клуні!

Мати запалила каганець. Мерехтливий вогник освітив запалені очі, потерхлі дядькові губи.

— Як ви там, у лісі? — баба Параска обняла сина.— Панько он вихваляється, що скоро викурить звідти...

— Не викурить, нас там багато. А я до вас, хлопці! — повернувся до братів. Ті аж оторопіли від таких слів дядька-партизана.— Кажуть, ви до фашистського штабу вхожі, так розказуйте, що там і як.

Довго розповідали Петько і Володя все, що знали. А дядька Панаса цікавило і розташування охорони, і що під якою стіною стоїть, і які двері на замок беруть, де ліжка офіцерські стоять...

— Про нашу розмову нікому анічичирк! — сказав на прощання дядько. І вже, як з клуні виходив, додав,— а ви служіть ретельно, щоб ніякої до вас підозри не було. Що ж до вішалок, то ми фашистам і про них згадаємо!..

Пішов. Довго вслухалася у нічну тишу баба Параска, крутилася на соломі мати. Не спалося й братам.

У неділю офіцери подалися до райцентру на якеєь свято. Денщик дозволив хлопцям піти у левади по ожину. Того літа її вродило рясно. Брати спочатку самі наїлися досхочу кислувато-солодких ягід, а тоді стали наповнювати ними кошики. Аж здригнулися од несподіванки, як із-за куща верболозу вийшов дядько Панас.

Радісно обняв хлопців.

— Пощастило мені стріти вас. Ходімо до командира!

Невдовзі потрапили до партизанів.

Зайшли до просторої землянки. У кутку — лежанка, на стіні карта. За столом чорнявий чоловік у шкірянці. Щось записує до блокнота. Побачив хлопців, встав, привітно усміхнувся.

— Брати Нестеренки! — по-військовому доповів дядько Панас і м'якше,— плем'яші мої!

Командир загону потиснув їм руки.

— Справа є до вас, хлопці, дуже важлива. Надійшов нам наказ — взяти тих штабістів, що оселилися у вашій хатині. Надто птахи великі, виявляється! Накази, як ви знаєте, треба виконувати, а у нас не ладиться... Сидять вони у штабі під охороною, як кудись виїздять — ще більший у них супровід... Охорону біля штабу зняти не так уже й складно — є у нас хлопці-молодці,— і подивився на дядька Панаса,— так офіцери будуть відстрілюватись, а ще, може, й кулю собі у лоба схочуть пустити... А вони нам потрібні живі. Як бути?

Брати спантеличено дивилися на командира, а той вів далі.

— Чи не допомогли б ви нам, друзі? Коли фашисти обідають, зброя ж у вас знаходиться? А що як нею скористатися?!

— А чого ж,— сказав Петько.— Ми й самі про це думали, тільки не вміємо стріляти...

— За цим діло не стане,— усміхнувся командир, відсунув шухляду столу і дістав звідти кілька пістолетів.

— Які у ваших квартирантів?

— Ось такі! — одразу ж упізнали зброю брати.

— «Вальтер»,— командир виважив на долоні пістолет.— Ходімо до лісу...

Як навчилися добре стріляти, знову зайшли до землянки. Стали уточняти день і час операції.

— Годинник у хатині є? — запитав командир.

— Ходики із зозулею. Старі, але йдуть точно. Фашисти встають із-за столу, як зозуля прокує двічі.

— А о пів на другу кує?

— Аякже, один раз.

— Чудово! Тоді й вихоплюйте зброю. А зараз потренуймося. Ось вам пістолети в кобурах. Як я подам знак — починайте! — І командир стукнув по столу.

Хлопці до кобур. Від хвилювання пальці зводило, не відкривалися защіпки. Петько видлубав таки пістолет, а Володя мало не плакав — не вилазить і все!

— Нічого, друзі! Давайте ще раз потренуємось. Зважте, що тут найголовніше — спокій!

Наприкінці командир сказав:

— Отже, в середу. О пів на другу. І про нашу домовленість — нікому ні слова!

Два дні промайнули, як у лихоманці. Од матері не сховаєш таких хвилювань.

— Мо, надумали щось? — уважно поглянула на них.— Так облиште, бо батько приїде з фронту — реміняки не пошкодує!

Зате денщик був ними задоволений. Хлопці старалися як ніколи: і воду носили вчасно, і дров нарубали на тиждень наперед.

— Дуже хороші хлопчики,— хвалив їх солдат. — Заберемо з собою. Великій Германії потрібні працьовиті люди, — і дав їм по карамельці.

Володя знову хотів викинути цукерку, так Петько не дозволив.

— Спасибі! — гукнув навздогін денщикові.

...У середу братів, як завжди, покликали до хатини. Офіцери познімали кітелі, накинули їх на «вішалки», порозвішували зверху амуніцію. За хвилину й Панько переступив поріг, офіцери глипнули на нього невдоволено.

— Звиняйте, панове! — у дві погибелі зігнувся.— Партизани в лісі заворушилися! — І сів до столу.

Нерви у хлопців напружилися, немовби струни. Петько вслухався, надіючись упіймати хоч якийсь порух за вікном. А що як у партизанів щось зірвалося?

Час минав швидко. Денщик приніс друге, затримався, забираючи порожні тарілки, переступив поріг, зачинив за собою двері. Хлопці не зводили очей з годинника.

— Ку-ку! — наче голкою вкололо.

Пора!

Швидко, як на тренуванні, брати витягли з кобур пістолети, крутнулися до столу.

— Руки вгору! — наказав Петько.

— Хенде хох! — вирвалося у Володі.

Панько отетеріло дивився на братів, не розуміючи, що відбувається. Потім потягся до кишені.

— Стрілятиму! — попередив його Петько.

— Що за дикі жарти! — теж не розумів ситуації лисий.— Хлопчику, не тисни на гачок, пістолет може вистрілити! — радив Володі. А коли збагнув, у яку халепу вони потрапили, став пропонувати:

— П'ять тисяч марок дамо! Слово офіцера. Тільки одпустіть!

А сам з надією дивився на двері. Чекав, зрозуміло, денщика.

І ось двері відчинилися. У Панька очі на лоб полізли: до хати заходили партизани...

ХЛОПЧИК З ОРДЕНАМИ

Був травень 1943 року. Ударні частини Червоної Армії вели важкі наступальні бої на Донеччині. Артилерійський дивізіон спішно знімався з вогневих позицій, щоб доганяти піхоту. Меткий худорлявий хлопчик крутився між гарматами, хапався допомагати.

Капітан Захаров грізно звів брови:

— Ану, марш додому!

— Немає в мене дому. Маму розстріляли. Батько загинув на фронті.

— Товаришу командир, дозвольте: хай буде з нами. Куди ж діватися малому? — загули з усіх боків бійці...

Володі Тарновському тільки-но сповнилося дванадцять років, коли він прийняв військову присягу. Трепетною рукою взяв свій перший документ — «Червоноармійську книжку» з п'ятикутною зіркою на обкладинці. Схвильовано перечитував записи: «Яким військкоматом призваний — доброволець», «звання — вихованець». А ще називали його — син полку.

Тринадцяти років одержав першу нагороду — медаль «За бойові заслуги».

Якось пішов у розвідку разом з капітаном Шебаловим. Підходили до села, як нагло ударив із засади кулемет. Капітан упав на землю. Володя, вибиваючися з сил, на собі перетягнув тяжкопораненого командира до схованки, привів на виручку бійців.

За врятування офіцера солдат Тарновський був нагороджений бойовим орденом.

... Під час вуличних боїв у Берліні автоматна черга різонула по машині артилеристів. У напівзруйнованому будинку на розі засіли фашистські автоматники. Володя кинувся туди. На третьому поверсі зіткнувся з двома гітлерівцями.

На фото: син полку Володя ТАРНОВСЬКИЙ

— Здавайтесь! Руки вгору! — крикнув високим дзвінким голосом.

Фашисти отетеріли, уздрівши перед собою хлопчика в червоноармійській формі. Володя

«Парад перемоги» — малюнок Ігоря КИШИНСЬКОГО із міста Куп'янськ Харківської області

«У мирному небі» — малюнок Владика ГРИГОР'ЄВА із міста Рига

першим устиг натиснути курок свого безвідмовного ППШ...

І ось жаданий день Перемоги. Як довго його очікували! Сотні бійців на східцях поверженого рейхстагу піднімають над головою автомати, гвинтівки, пістолети, салютують мирові. Кінець війні!

Командир батареї капітан Сумцов допоміг Володі стати на приступку масивної колони. Хлопчик з українського міста Слов'янськ вибрав на камені вільну місцинку й серед численних написів вивів свій: «Від Сіверського Дінця до Берліна. Артилеристи.» Сповнювалося солдатові чотирнадцять років.

До рідного міста Володя Тарновський повернувся комсомольцем. На обпаленій гімнастерці — ордени Вітчизняної війни, Червоної Зірки та Слави, три бойові медалі. І одразу ж він сідає за парту. Десятирічку закінчив із золотою медаллю. Працював механіком, майстром. А нині Володимир Володимирович директор судноремонтного заводу в Ризі, де народжуються гігантські дизель-електроходи.

Вадим ПЕПА

«Святкові квіти» — малюнок Люди УМНІКОВОЇ із міста Валуйки Белгородської області

ВЕТЕРАН ЖИВЕ ПОРУЧ

«НІХТО НЕ ЗАБУТИЙ, НІЩО НЕ ЗАБУТЕ» — ці дорогі слова завжди в наших серцях, бо подвиги тих, хто віддав своє життя за незалежність Батьківщини, безсмертні. Ми знову і знову низько схиляємо свої голови перед героями, які принесли нам мир, подарували сонячне дитинство.

А як живуть колишні фронтовики сьогодні? Певно, кожен із вас, друзі, мріє мати старшого товариша — героя минулих звитяжних літ. До нас надходить багато листів, у яких ви пишете про зустрічі з ветеранами Великої Вітчизняної війни, про те як разом з піонерами допомагаєте інвалідам війни та праці.

Ветерани... Це вони, ваші дідусі, бабусі, близькі і знайомі. Приходьте до них частіше, приносьте їм радість і тепло. Постійно оточуйте увагою, турботою. Багато труднощів випало на їхню долю, та трималися вони мужньо і стійко. Ветерани розкажуть багато цікавого і хвилюючого, розкриють перед вами героїчні сторінки битви радянського народу з фашистськими загарбниками за щастя рідної землі.

«Надовго запам'яталася нам зустріч з учасником Великої Вітчизняної війни Іваном Мефодійовичем Вітренком.

До війни він був комбайнером. Потім залишив мирну працю — і став солдатом. Довелося бути і сапером, і артилеристом, і танкістом.

Особливо нам сподобалася розповідь ветерана про форсування ріки Снов. Йшов запеклий бій. Фашисти утримували міст. Ні вдень, ні вночі не затихали постріли. Івану Мефодійовичу з товаришем удалося доповзти до мосту. Міст був замінований. Почали розміновувати. Робити це було важко, але завдання вони виконали.

Іван Мефодійович форсував Дніпро, визволяв Україну, Білорусію. Його нагороджено орденом Червоної Зірки, медалями. На прощання він наказав нам берегти мир».

Жовтенята Варвинської середньої школи Чернігівської області.

«Наш жовтенятський екіпаж зробив зупинку на станції Героїчна.

Усією групою ми включилися в пошук — зібрали розповіді й фотографії наших односельців — учасників Великої Вітчизняної війни. А потім у гості до нас завітали ветерани. Вони розповіли про важкі воєнні роки.

Ми щиро дякуємо всім ветеранам за радісні, сонячні дні, за наше щасливе дитинство».

Жовтенятський екіпаж «Орля» Козинецької восьмирічної школи Вінницької області

«Цікаво пройшов у нашому класі конкурс малюнків «Вони захищали Вітчизну». Про війну ми читали книжки, дивилися кінофільми, чули розповіді ветеранів. Були на малюнках різні бої: і морські, і повітряні, і танкові. А дехто намалював своїх дідусів — у військовій формі, з медалями. Дуже гарні малюнки вийшли у Світлани Калінчук, Юри Войтюка, Ігоря Павлюка, Оксани Каленічиної та інших жовтенят. Цими малюнками ми оформили у класі виставку до Свята Перемоги».

Оленка СЕМЕНЕЦЬ, учениця 2-а класу середньої школи № 5 міста Ізяслава Хмельницької області

Віра КАРАСЬОВА,
лауреат премії імені
Олександра Копиленка

ЛЕЙТЕНАНТ ТОНЕЧКА

Оповідання

Мій неуважний друг Мишко переплутав зошити й намалював трьох кумедних чоловічків не в своєму зошиті, а в Оленчиному.

Що тут зчинилося! Який гвалт вона здійняла! Йдучи додому, ми, хлопці, без угаву говорили про Оленку та інших дівчисьок. Сіли на лавку біля будинку й усе про них говоримо.

Підійшов дядько Василь. Він людина літня, його у нашому будинку всі поважають. Дядько Василь питає нас:

— Про що це така гучна розмова?

Я кажу:

— Про дівчисьок... Чому вони такі базіки й крикухи, боягузки, а задаються. Цікаво, якої ви, дядьку Василю, про них думки?

Дядько Василь трохи помовчав і говорить:

— Хорошої думки. Коли бажаєте, я вам про один випадок розповім.

Ми, звичайно, бажали. І дядько Василь почав розповідати.

— Давно це було. Я жив тоді в Ленінграді й працював шофером таксі. Наймолодшим водієм був у нашому автопарку.

Якось біля Московського вокзалу сіли в мою машину пасажири: батько, мати і донька років п'яти, її Тонечкою звали. Зараз я вам цю доньку опишу. У неї очі були сині й круглі, а з-під червоної шапочки виглядали непокірні, наче у баранчика, білі кучерики. І якою ж балакухою-цокотухою виявилась ця донька! Батькові своєму не давала й миті спокою.

— Знаємо ми таких,— махнув рукою Мишко. — Як причепиться: чому? нащо? куди?..

— От-от,— засміявся дядько Василь. — «Куди їдемо? Де їдемо? Як ця вулиця називається?» Батько їй пояснює, що вони їдуть по Невському проспекту. Невдовзі минуть Ливарний проспект, а потім буде міст через річку Фонтанку... Тільки він про Фонтанку мовив, як Тонечка підскочила, схопила мене за плече, торсає й вигукує: «Дядьку! Дядьку! Це ж яка Фонтанка? Це та сама Фонтанка, де чижик ніжки мив?» — «Еге, вона, — киваю головою, — історичне місце». Тут Тонечка зовсім розвеселилася і заспівала на повен голос: «Чижик, чижик, де ходив? На Фонтанці ніжки мив. Ой нащо ж ти їх мив, коли знову забруднив?..» І співала вона отак до самісінького будинку, куди я їх привіз.

Дядько Василь замовк, мабуть, щось пригадуючи. А Мишко питає його нетерпляче:

— Ну, а потім що було?

І дядько Василь сказав:

— Потім було не швидко. Років п'ятнадцять, певно, минуло від того дня. Було в нас хороше мирне життя, та ось напали фашисти. Добре, що ви про війну лише з книжок, кінофільмів та дідусевих оповідей знаєте.

— А ви воювали? — це я питаю дядька Василя.

— Чотири роки. Аж до Праги наш полк дійшов.

— Я, дядьку Василю, — сказав Мишко, — на День Перемоги всі ваші ордени й медалі на вас бачив.

— Вернувсь я після Перемоги додому й знову взявся за кермо.

І невдовзі, може, через тиждень сталася одна цікава подія. Біля Балтійського вокзалу сіла в мою машину молода дівчина. Була вона у військовій формі, на погонах по дві зірочки — лейтенант значить, з-під синього берета білі кучерики виглядають...

— Мов у баранчика? — аж підскочив Мишко.

— Еге,— усміхнувся дядько Василь. — А на грудях у неї комсомольський значок і орден Червоного Прапора. Цей орден на війні дуже сміливі одержували. Ось так!

Дуже мені ця дівчина сподобалася, і захотілося гарно її покатати. Почав я їй розповідати про Ленінград: якими вулицями оце зараз їдемо й що бачимо. А коли втрапили на Невський проспект, я розповів дівчині про маленьку балакуху, котру віз давненько з її батьками. Як вона спі-

вала «чижика» й допевнялась, де саме він мив ніжки, чи справді в цій Фонтанці, що ми її проїжджаємо...

І тут моя пасажирка, кавалер ордена Червоного Прапора, засміялася. Навіть примружилася, так дуже сміялася. І я також засміявся. Знаєте, чому?

Я заперечно скрутнув головою. А Мишко й не рухнувся, пильно дивився на дядька Василя. У його очах майнув якийсь здогад.

Дядько Василь ще ширше усміхнувся.

— Та тому, що я впізнав у лейтенантові маленьку дівчинку Тонечку, котру віз п'ятнадцять років тому з Московського вокзалу. Ось так! А ви кажете: «балакухи», «цокотухи», «боягузки». Але ж це ще не все. Це в них так, коли вони маленькі. А виростають, стають чудовими трудівницями. Як гряне війна... Тільки б її не було ніколи!.. Стануть вони, коли доведеться, сміливими солдатами!

Дядько Василь скінчив оповідь, а нам не хотілося розходитися по домівках. Я спитав:

— А довго ви тоді з лейтенантом Тонечкою їздили по Ленінграду?

— Довгенько. Нам було цікаво удвох. Обоє воювали, перемогли ворогів і живі, з нагородами повернулися з фронту. Тонечка весь час сміялася й свого «чижика» співала. А я тримався статечніше — бо ж був за кермом і віз справжнього бойового лейтенанта.

Переклав з російської
В. КАВА

Малюнок Л. ГАРМИЗИ

БОЙОВІ НАГОРО

*Орден
Леніна*

*Медаль
«Золота Зірка»
Героя Радянського Союзу*

*Орден
Червоного
Прапора*

*Орден
Червоної
Зірки*

*Орден
Олександра
Невського*

*Орден
Богдана
Хмельницького*

*Орден
«Перемога»*

ДИ БАТЬКІВЩИНИ

Орден Вітчизняної війни

Орден Суворова

Орден Кутузова

Давно настав
кінець війні.
Та й досі люди
в світі
промінням
наших орденів,
як сонечком,
зігріті!

Орден Слави

Орден Ушакова

Орден Нахімова

Анатолій КОСТЕЦЬКИЙ

Малюнки А. ВАСИЛЕНКА

ВЕЛОСИПЕД

Славкові,
що з квартири сорок,
велосипед
купили вчора.

Він зразу
в двір його потяг,
прудкого та дзвінкого,
все хизувався ним,
та нас
не підпускав до нього.

Просив Юрко:
— Ну дай хоч раз
проїду метрів двісті!
А він Юркові:
— Ач який!
Свого купи та їзди.

І я просив.
Та він:
— Моє! —
і нам кататись
не дає...

Ну й що, нехай!
А ми зате
разом в кіно ходили,
разом у нашому дворі
співали, скільки сили,
а потім
грали у квача,
аж поки вечір не почавсь.

А що Славко?
Він сам-один
сидів з велосипедом
і вже кататись
не хотів.
Отак йому і треба!

ДОМАШНІЙ ТВІР

Вітько сопе.
Вітько страждa,
перебира ногами.
Він за столом.
Він пише твір:
«Я помагаю мамі».

Старанно олівець гризе
та супить брови грізно,
але нічого — хоч умри! —
до голови не лізе...

Та ось
тихесенько зайшла
в його кімнату мама:
— Вітюнь, будь ласка,
в магазин
сходи за сірниками.

— Ідея! —
вигукнув синок,
а мамі:
— Ну й морока!
Сама піди! Я твір пишу
і не ступлю ні кроку.

Виходить мама.
А Вітько
швиденько пише в зошит:
«Я в магазин умить іду,
як тільки мама просить...»

Хвилин за десять мама знов
з'являється у дверях:
— Вітюнь,
картопельки начисть,
а я зварю вечерю.

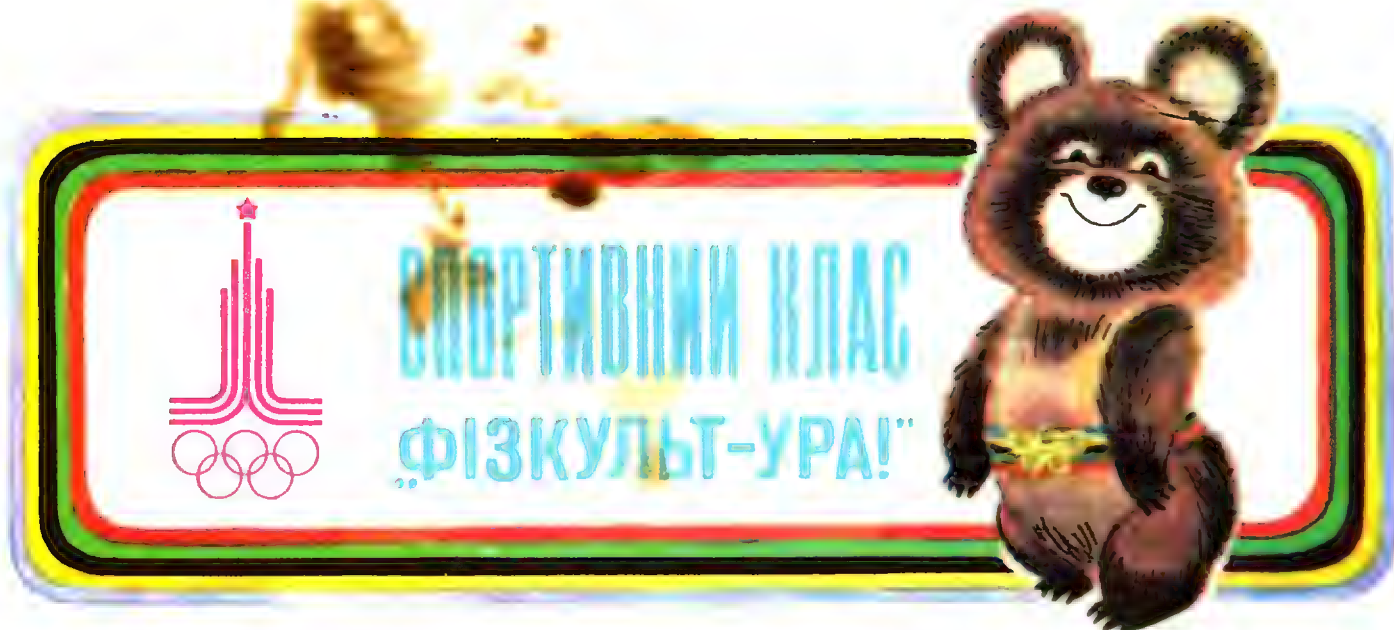
— Сама начисть! —
схопивсь Вітько,
ось-ось од крику лопне.
— Я твір пишу!
Я зайнятий,
а ти — якусь картоплю!

Виходить мама.
А синок
писати знов сідає:
«Я мамі сам варю обід,
вечерю та сніданок...»

Радіє син:
— Чудовий твір!
Оцінка буде гарна!.. —

І геть не думає про те,
що він радіє марно.

50 ЗОЛОТИХ МЕДАЛЕЙ

1972 рік. Чергові XX Олімпійські ігри відбулися в Мюнхені — одному з найбільших міст ФРН. Сюди з'їхалася рекордна кількість учасників: 7147 спортсменів із 121 країни.

Уперше за всю історію виступів на Олімпійських іграх радянські спортсмени добилися перемог у баскетболі, водному поло, дзю-до, стрибках у воду. Крім того, вони були першими у боротьбі, велоспорті, гімнастиці, веслуванні на байдарках та каное, у сучасному п'ятиборстві. У більшості інших видів спорту атлети СРСР також зайняли призові місця.

У Мюнхені вперше за багато років американські спортсмени зазнали поразки в олімпійському спринті. Героєм став киянин Валерій Борзов. Він завоював дві золоті медалі на коротких дистанціях бігу — 100 і 200 метрів.

Радянський борець вільного стилю Олександр Медвідь, семикратний чемпіон світу, здобув тут свою третю золоту олімпійську медаль.

Новий світовий рекорд у десятиборстві — цьому найтяжчому виді легкої атлетики — установив одесит Микола Авілов. Він розповідав у Мюнхені журналістам про свого дядька Миколу Авілова, офіцера, який загинув у боях з фашистами:

— Не можу йти спокійно вулицею, — говорив олімпійський чемпіон, — коли бачу льотчика із Зіркою Героя на грудях. Ще з дитинства, відколи дізнався, що мій дядько повторив подвиг Віктора Талаліхіна — протаранив фашистський літак, — люди цієї військової професії стали моїми героями. Із того бою дядько не повернувся, а батьки назвали мене його іменем. І я постійно почуваю себе в боргу перед Миколою Авіловим-старшим.

На честь перемоги радянського легкоатлета червоний прапор здійнявся над Мюнхеном. Микола Авілов-молодший виявився гідним свого імені.

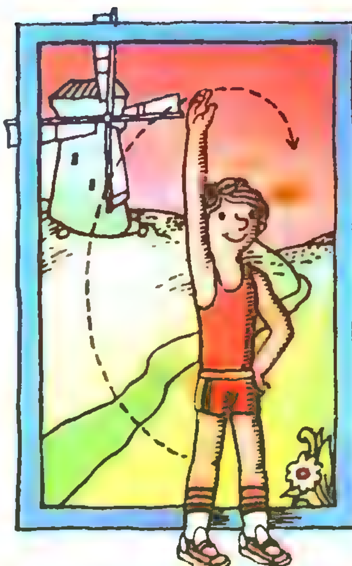
Усього на XX Олімпійських іграх спортсмени Радянського Союзу завоювали 99 медалей. Із них — 50 золотих! Це була переконлива перемога в командному заліку.

Після Олімпіади більшість газет писали: «У рік п'ятдесятиріччя утворення СРСР радянські спортсмени подарували країні 50 золотих олімпійських медалей». І звучить це символічно!

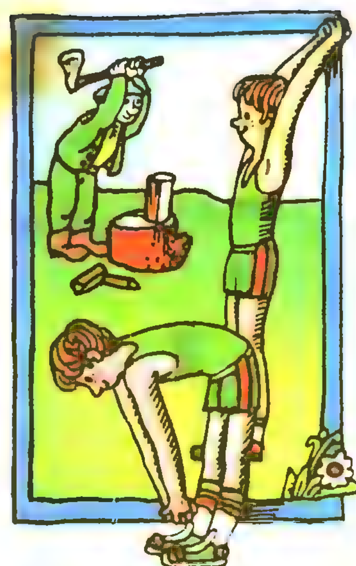

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

ЛІТАК

Займіть вихідну позицію: ноги разом, руки в сторони на висоті плечей. Ваші руки в цій вправі — крила літака. Тепер можна вирушати в політ. Літайте в різних напрямках. Міняючи курс польоту ліворуч або праворуч, потрібно і «крила» нахиляти у бік повороту

ВІТРЯК

Одну руку покладіть на пояс, другу підніміть догори і описуйте нею кола. Рука, немов крило вітряка, що обертається вперед і назад, залежно від того, куди подме вітер. Спробуйте також описувати кола двома руками одночасно.

ДРОВОРУБ

Станьте, злегка розставивши ноги. Уявіть собі, що у ваших руках сокира. Замахніться гарненько і вдарте з усієї сили сокирою по колоді. Розрубайте так із десяток колод.

Художник намалював футбольну гру, але зробив у малюнку десять помилок. Якщо ти любиш і знаєш цю гру, то легко зможеш їх знайти.

Ганс-Крістіан Андерсен

Так, геніальний спосіб вигадали в давнину мудреці — як, не образивши людину, сказати їй правду в вічі. Вони давали людям заглянути до чарівного дзеркала, в якому відображалися різні звірі та дивовижні речі, це було видовище й цікаве, і повчальне. Мудреці назвали це дзеркало байкою, і що б не робили звірі, все — і розумне, й дурне — люди мимоволі переносили на себе й думав кожен: ця байка складена про тебе. Тому й розсердитися на байку ніхто не міг.

Наведемо приклад.

Стояли дві високі гори, а на їхніх верхівках були за́мки. Унизу, в долині, ганяв голодний собака, нюшкував землю, шукаючи мишей або курiпок. Раптом від одного замку долинув згук сурми; він сповіщав, що там ось-ось сядуть до столу. Собака негайно рвонув на гору, сподіваю-

ЦЯ БАЙКА СКЛАДЕНА ПРО ТЕБЕ

чися, що і йому перепаде шматочок. Та не встиг і півшляху здолати, як там замовкла сурма, але засурмили в другому замку. Тут собака подумав, що до першого замку він не встигне, там, певно, вже пообідали, а от у другому тільки до столу сідають. Він скотився з цієї гори і гайнув на другу. Тут знову засурмили в першому замку, а в другому сурма змовкла. Собака знову збіг униз і знову помчав на другу гору; так він ганяв туди й сюди доти, поки не замовкли обидві сурми, бо там і тут вже пообідали.

Ну ж бо здогадайся, що хотіли сказати цією байкою давні мудреці й хто дурень, котрий бігає, доки не підломляться ноги, але так нічого не здобуде ні там, ні тут?

Малюнок В. БУЙНОВСЬКОГО та В. УЛЬЯНОВОЇ

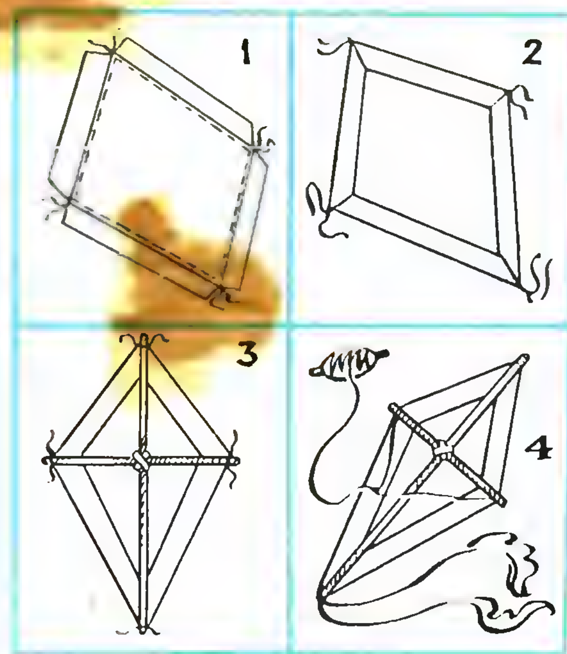

ЯК ЗРОБИТИ «ЗМІЯ»

Робити його треба з тонкого, але цупкого паперу. Потрібні також тоненькі дерев'яні реєчки, довгий мотузок та різнокольорові паперові смужки. Папір вирізуємо такої форми, як на малюнку 1. Вздовж пунктирної лінії прокладаємо довгу міцну нитку так, щоб її кінці виходили за папір. Кінці паперу заклеюємо (мал. 2). Перехрещені дерев'яні реєчки приклеюємо до паперу і зв'язуємо кінчиками ниток (мал. 3). До реєчок прив'язуємо довгий мотузок, за який будемо тримати «змія» (мал. 4). Потім прикріплюємо кольоровий хвіст з паперових смужок або вузеньких стрічок і малюємо будь-що: орнамент, квітку, метелика. Тепер наш «змій» відрізнятиметься від інших. Зробити «змія» можна будь-якої форми.

Отже, починаймо змагання: чий «змій» підніметься вище, той переміг! Пам'ятайте, що повітряний «змій» — незвичайна іграшка. Колись він підказав людині ідею створення літака. Та й сам «змій», коли добре розібратися, теж якоюсь мірою літальний апарат, тільки дуже простий. Виберіть якийсь день із легеньким вітерцем і влаштуйте з друзями святковий парад своїх перших «літунів».

Малюнок В. БЕРЕЗОВОГО

КНИЖКА-САМОРОБКА

ГУСЯЧІ ЛАПКИ

У травні на луках та біля доріг з'являються рослини з такою ласкавою назвою. Їхні листочки схожі на зелені пір'їнки. На довгенькому пагоні розквітає жовта квітка. Ця рослина відома своєю витривалістю — скільки не з'їдають і не витопчують її гуси та корови, вона все одно цвіте собі ціле літо.

ЗНАЙ, ЛЮБИ, БЕРЕЖИ

ВИПУСК 5

ЩОДЕННИК СПОСТЕРЕЖЕНЬ

Стрімка весна кличе нас у ліси та на луки, де біля боліт жовтіє калюжниця, а на суходолах розгорнула свої килими знайома всім кульбаба. У небесній блакиті не стихає дзвінкий пташиний щебет. Ну як тут всидіти в хаті! Багато цікавого можна помітити в природі у червні — першому літньому місяці. Наприклад:

Коли зацвіла шипшина?
Коли достигла суниця?
Коли з'явилися перші грибн?
Коли заколосилося жито?

З ІСТОРІЇ ЗЕМЛІ

Фороракос — це стародавній птах. Поглянеш на його дзьоб і відразу скажеш: хижак. І справді так. Жертву він наздоганяв завдяки сильним чотирипалим лапам. Залишки фороракоса знайдені у Південній Америці.

ЗАВДАННЯ НА ЧЕРВЕНЬ

Поспостерігайте за найрізноманітнішими квітами. Коли вони відкривають і закривають свої вінчики. Ви помітите, що роблять це квіти у певний час. Наприклад, тюльпан «прокидається» о 6 годині ранку і засинає о 5 дня, нагідки не сплять з 9 години ранку до 4 дня. А як поводяться інші рослини? Перевірте і доповніть «квітковий годинник».

МІСЯЦЬ ТИШІ

Червень — дуже важливий місяць у житті тварин. У багатьох з'явилися малюки. Найкраща допомога для звірів о цій порі — спокій. Недаремно червень називають місяцем тиші.

ПРИСЛІВ'Я

— Травень ліси прикрашає, літо в гості зайти прохає.

— Травнева роса — для коней краще вівса.

МУРАШКА ТА ВЕДМІДЬ

Засперечалися ведмідь та мурашка — хто дужчий. Як ухопив ведмідь дерево, відразу із корінням вирвав.

— Побережи силу, — зупинила його мурашка. — Бачиш оцю колоду?

— Бачу!

— Як ти гадаєш, у скільки разів вона важча ніж ти?

— Разів у вісім-дев'ять! — буркнув ведмідь. — А що?

— От якщо піднімеш її, значить, ти дужчий!

— Пхе! Та однією лівою!

До сьомого поту возився ведмідь з колодою та здолати її не зміг.

— Тепер спробую я, — сказала мурашка. — Ти згоден, що ця гілочка важча ніж я вдесятеро?

— Згоден, — пропихтів ведмідь.

Підлізла мурашка під гілочку і... попрошкувала з нею до мурашника.

— Ну як? — озирнулася до ведмедя.

А того й слід захолов.

Д. ХАРМС

МІЛЬЙОН

Йшов загін, за рядом ряд,
Сорок хлопців-соколят.
Раз,
Два,
Три,
Чотири,
І чотири
По чотири,
І чотири
На чотири,
І до всього — ще чотири!

Йшов загін за рядом ряд,
Сорок ластівок-дівчат.
Раз, два, три, чотири,
І чотири по чотири,
І чотири на чотири,
І до всього — ще чотири!

Стріли хлопчики дівчат —
Стало всіх вісімдесят.
Раз,
Два,
Три,
Чотири,
І чотири
По чотири,
Чотирнадцять
На чотири,
І до всього — ще чотири!

Ось на площу повернули,
А на ній уже стоїть
Не компанія,
Не рота,
Не юрба,
Не батальйон,
І не сорок,
І не сотня,
А вже трохи не
МІЛЬЙОН!

Раз, два, три, чотири,
І чотири
По чотири,
Сто чотири
На чотири,
Півтораста
На чотири
Двісті тисяч
На чотири,
Потім — ще чотири.
ВСЕ!

Переклав з російської
О. ПАРХОМЕНКО

ІНДЕКС 74022

ЦІНА 15 КОП.

На першій сторінці обкладинки малюнок О. ДОБРОВОЛЬСЬКОЇ, на останній — Сашка МАРЧЕНКА із міста Гадяч Полтавської області

Макет О. ТКАЧЕНКА

Журнал видається українською та російською мовами. Засновано в 1928 році. Виходить раз на місяць. Рукописи не повертаються. Здано до набору 05.03.80. Підписано до друку 04.04.80. Формат видання 60×90/8. Офсетний друк. Умовн. друк. арк. 3. Обліково-видавн. арк. 3,16. Тираж 418 000. Зам. 01262. Ціна 15 коп.

Адреса редакції: 252050, Київ-50, вул. Білорусь-кв, 5. Тел. 79-78-85.

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ-47, Брест-Литовський проспект, 94.

«Барвинок», журнал ЦК ЛКСМУ и Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников младших классов (на украинском языке). Ордена «Знак Почёта» издательство ЦК ЛКСМУ «Молодь».

Адрес редакции: 252050, Киев-50, ул. Белорусская, 5. Тел. 79-78-85.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», Киев-47, Брест-Литовский проспект, 94.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонаборного комплексу «Каскад».